

110927[3]

Aan:
de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
inz.: de vaste Commissie OCW
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Onderwerpen: (1) toepassing Europees Handvest; (2) financiering van een leerlingvolgsysteem en tussen- en eindtoetsen Fries; (3) de inspectiecontrole op het onderwijs in het Fries (vak en voertaal)

Drachten/Itens, 27 sept. 2011

Zeer geachte leden der Tweede Kamer,

1. Onze correspondentie met de Rijksoverheid t.a.v. de toepassing van het Europees Handvest

Op 24 aug. 2009 hebben wij ons namens o.a. de *Feriëning Frysk Underwiis* tot de Tweede Kamer gewend met betrekking tot de tot dan toe *ontoereikende* toepassing van het door Nederland ondertekende *European Charter for Regional or Minority Languages* (1992) op de Friese taal (kortweg: *Europees Handvest*). Dat was een vervolgbrief op onze brief van 15 sept. 2008 (inclusief een uitvoerige bijlage over het m.b.o.). Onze brief van 24 aug. 2009 is op 10 sept. 2009 behandeld in de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in een procedurevergadering (kenmerken brieven resp. 2008Z02602-2008D07244 en 2009Z15487/2009D41373). De commissie zegde toe: 'Na ontvangst van de reactie van de ministers [OCW, BZ] zal de commissie u laten weten of zij nog nadere stappen wil ondernemen en zo ja, welke'. Een reactie van de commissie met betrekking tot 'nadere stappen' is tot op heden helaas uitgebleven.

Wij mochten alleen op 18 dec. 2008 een zeer teleurstellende reactie van de staatssecretaris van OCW, mevr. Sharon A.M. Dijkema, op onze brief van 15 sept. 2008 ontvangen (kenmerk PO/O&O/77989), omdat het onderwijs in het Fries in haar portefeuille zat. Daarin werd door mevr. Dijkema bijv. **niet** aangekondigd dat er een wettelijke verplichting komt voor het onderwijs in het Fries als *voer- en instructietaal* op de scholen voor basis- en voortgezet onderwijs. Dat is in strijd met het *Europees Handvest*. De artikelen 8(1) a. ii; b. ii; c. ii en iii; d. ii en iii (inclusief voorschools onderwijs, speciaal [voortgezet] onderwijs en het beroepsonderwijs) zouden onverkort in Nederlandse wetgeving dienen te worden omgezet. Alleen dat kan en zal ertoe leiden dat op de betreffende scholen een 'aanmerkelijk deel' van het onderricht in de Friese taal wordt gegeven.

De *gelijkwaardigheid* van het Fries aan het Nederlands (als vak, als instructietaal en als verplicht examenvak) voor de Friese leerlingen vraagt er eveneens om. Het is noodzakelijk om het Fries als *cultuurtaal* van de enige erkende Nederlandse nationale minderheid ('Kaderverdrag inzake de Bescherming van nationale Minderheden', 1995) een goede toekomst te geven.

Gedeputeerde Staten van Fryslân streven er, blijkens het onlangs gesloten coalitie-akkoord, naar dat in de (nieuwe) taalwet ('Wet gebruik Friese taal') het Nederlands en het Fries in de provincie Fryslân als *gelijkwaardige* en *gelijkberechtigde* talen gelden in alle sociale domeinen. Dat betekent ook dat er voor het Fries in het onderwijs een doorgaande lijn dient te zijn tot en met het academisch onderwijs. Dan kan op termijn het Fries als examenvak in Fryslân in het hele voortgezet onderwijs dezelfde (verplichte) wettelijke status voor de leerlingen krijgen als het (verplichte) Nederlands als examenvak.

Uit de adviezen van de *stuurgroep decentralisatie Friese taal van Rijk naar de provincie Fryslân* (de zgn. Commissie-Hoekstra) in haar rapport *Fries in het onderwijs; meer ruimte, regie en rekenschap voor de*

provincie Fryslân (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, aug. 2010) en de *kabinetsreactie* (d.d. 30 juni 2011) daarop (o.a. in de paragraaf 'It moat better! It kin better!') blijkt **niet** dat die verplichtingsbevoegdheid voortaan bij de provincie Fryslân zou behoren te liggen. Het kan en moet dus nog veel beter. Dat betekent volgens ons dat Den Haag, zolang de verplichtingsbevoegdheid niet aan de provincie Fryslân is overgedragen, zijn verantwoordelijkheid voor het onderwijs in het Fries in dezen dient te nemen.

2. Een leerlingvolgsysteem en methode-onafhankelijke toetsing voor het vak Fries en de rol van de inspectie

Ondertussen is er vorig jaar weer een rapport van de Inspectie van het Onderwijs over de kwaliteit van het vak Fries in het basis- en voortgezet onderwijs verschenen: *Tussen wens en werkelijkheid/Tusken winsk en wurklikheid* (okt. 2010). De inspectie constateert dat de kerndoelen voor het vak Fries onvoldoende vertaald zijn in beheersingsdoelen voor verschillende groepen en dat de beheersing van Friese taalvaardigheden dus niet vast te stellen is. De inspectie heeft aangegeven dat zij de kwaliteit van het onderwijs in het Fries niet kan en wil onderzoeken als er voor het basis- en voortgezet onderwijs geen genormeed toets- of leerlingvolgsysteem is ontwikkeld.

De in paragraaf 9.3 (p. 57) van het inspectierapport opgenomen aanbeveling om het Fries voorlopig niet inspecteren is om twee redenen onwenselijk. Ten eerste is de inspectie hiertoe op grond van het bovengenoemd *Europees Handvest* verplicht. De Inspectie van het Onderwijs dient dus effectief toezicht te houden op het onderwijs in het vak Fries. Dit laat onverlet dat er zo spoedig mogelijk een goed functionerend leerlingvolgsysteem en een methode-onafhankelijke toetsing dient te komen. Ten tweede zal deze aanbeveling door de scholen in Fryslân opgevat worden als een signaal dat het vak Fries er niet langer toe doet. De aanbeveling om het Fries voorlopig niet te inspecteren zal zo een ongewenste situatie in de hand werken en de kwaliteit van het vak Fries verder schade berokkenen.

Het lijkt er ondertussen op dat het kabinet, blijkens zijn standpunt van 30 juni 2011 t.a.v. het rapport van de *onderwijsinspectie* en het rapport van de *stuurgroep-Hoekstra*, wil investeren in toetsgebruik voor het Fries.

Gezien het bovenstaande dient er derhalve voor het Fries zo spoedig mogelijk een valide, objectief en betrouwbaar leerlingvolgsysteem met methode-onafhankelijke tussen- en eindtoetsen voor het basis- en het (gehele) voortgezet onderwijs ontwikkeld te worden.

Dergelijke toetsen zullen niet door de 'markt' tot stand gebracht kunnen worden. Die is daar veel te klein voor en commercieel niet belangrijk genoeg. Ook de stuurgroep-Hoekstra heeft dat opgemerkt en adviseert dat de overheid daar (anders dan bij andere vakken) in zal moeten voorzien.

Wij dringen er dan ook met klem bij de Tweede Kamer op aan dat de Rijksoverheid in dezen zijn verantwoordelijkheid neemt en voldoende *financiële* middelen ter beschikking stelt.

Met de meeste hoogachting,
voor de *Feriening Frysk Underwiis*
drs. T. Dijkstra, voorz. *FFU*

drs. S.T. Hiemstra, secr. *FFU*

Afschriften: GS, PS, LC, FD, OF